

But there is the 'claim', etc.

והרי¹ טענה וכולי –

OVERVIEW

claims that when the word כסף is mentioned in the תורה it is referring to the specific silver coins of צורי. When there is no specific amount mentioned; כסף would mean the smallest coin in צורי (which according to רש"י is a מעה²). There is a משנה³ in מסכת שבועות which the גמרא cites to contradict the view of ר"י אר"א. The משנה states that in order to obligate a מודה במקצת⁴ to take an oath, a claim of two (מעה) כסף is required together with an admission of a פרוטה⁵. There are two ways to explain how this משנה contradicts ר"י אר"א and the subsequent resolution. תוספות will discuss both explanations.

פירש הקונטרס⁶ מדקתני שתי כסף שמע מינה קרא לאו דוקא קאמר כסף⁷ –
explained that since the משנה teaches that two כסף are required for שבועת מודה במקצת, it can be derived from this that the פסוק does not mean specifically כסף (coins of צורי) –

אלא אממונא בעלמא קפיד וכיון שלא פירש כמה לא מסרו אלא לחכמים –
But rather the פסוק is particular only that it be money (in general), and since the פסוק did not specify an amount of money, it was given over to the חכמים to decide how much the טענה should be to obligate a שבועה –

ולא קים להו לאשבועיה בבציר מהכי –
And the חכמים chose not to establish a שבועה if it is less than two כסף. רש"י. כסף two (a מעה of צורי) – continues to explain why the word כסף cannot mean a coin (a מעה of צורי) –

דאי קרא כסף דוקא קאמר –
For if the פסוק meant כסף (a coin) specifically, then –
נהי דמעה היא מטבע הפחותה שבצורי מיהו שתיים מנא להו –

¹ This תוספות ד"ה כל (יא,א) is a continuation of the previous.

² There are six מעה to the דינר.

³ לה,ב.

⁴ A מודה במקצת is a defendant who partially admits and partially denies a claim brought against him. We derive from פסוקים that he is obligated to take an oath to substantiate his denial.

⁵ There is a dispute (in מסכת שבועות לט,ב) between רב who maintains that the monies denied (the practical claim) must be two כסף (meaning that the initial claim must be at least two כסף and a פרוטה, and the defendant admits to owing (at least) a פרוטה and denying (at least) two כסף); and שמואל maintains that a claim of (just) two כסף and an admission [and denial] of at least a פרוטה necessitates a שבועה.

⁶ בד"ה ותנן.

⁷ It is not referring to a specific coin of צורי (or its minimal coin [which is a מעה]). This is in contrast to the ruling of ר"י אר"א who maintains that the term כסף in the תורה is referring to כסף צורי (and כסף סתם means the smallest coin). According to them the פסוק specifically states that the issue is concerning (at least) a מעה.

Granted that a צורי (כסף) is the smallest coin in where do the חכמים derive that two (כסף) are required?⁸ This (seemingly) disproves the statement of ר"י אר"א that כל כסף וכו' כסף צורי.

רש"י continues his explanation with the answer of the גמרא that there is no contradiction from the משנה to the ruling of אר"א:

ומשני מה כלים שנים אף כסף שנים –

And the גמרא answered, 'just as כלים (in the plural) are two, similarly כסף is also two כסף. We can maintain that כסף צורי is כסף האמור בתורה and we derive that two כסף are required for a שבועת מוב"מ from the היקש of כסף to כלים. The גמרא continues:

ומה⁹ כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב כלומר שיהיו שוין שתי כסף –

And just as כסף is a distinguished item, similarly the כלים must also be a distinguished item, meaning that the כלים must be worth two כסף –

ולאפוקי ממאן דאמר¹⁰ טענו שני מחטין חייב בהודאת אחת מהן –

And this דרשה comes to exclude from the one who maintains that if he claimed two needles are owed to him, the defendant is obligated to swear the שבועת מוב"מ if he admits to owing one of the needles. This מ"ד (who is being excluded) maintains –

לכן יצאו כלים¹¹ למשהו כלומר שיתחייב עליהן בכל שהוא –

Therefore כלים were specified to teach us 'for a miniscule amount', meaning that by כלים he is liable for a שבועה with a minimal amount; however this דרשה of כסף דבר חשוב וכו' maintains (according to רש"י) that (even) by כלים a טענה of two כסף is required. This concludes the view of רש"י.

In summation: רש"י maintains (according to אר"א) that the smallest coin in צורי is a מעה.¹² A טענה of two מעה are required for שבועת מוב"מ since we compare כסף to כלים (plural). The פסוק also compares כלים to כסף that (even) by כלים a טענה of two כסף is required (not like שמואל)

רש"י continues:

ורבותינו מפרשים שהדינר הוי מטבע הפחות שבצורי –

⁸ The requirement for the טענה should be just one מעה, for the תורה writes (in כב, ו) that (שמות [משפטים]) כי יתן ר"י אר"א means a מעה which according to ר"י אר"א.

⁹ This conclusion is (seemingly) not relevant here to the discussion (according to רש"י) concerning ר"י. However רש"י (perhaps) mentions it to contrast it to רבותינו.

¹⁰ This is the opinion of שמואל in ב, רב ענן אמר שמואל.

¹¹ The תורה specified כלים even after it mentioned כסף for this purpose; that שתי כסף is not required for כלים.

¹² רש"י maintain that since there is no פרוטה (of נחושת) in צורי therefore to give חשיבות to אשה, a דינר is required (see רש"י יא, ד"ה ושל).

However, my teachers explain that the דינר (not the [smaller] מעה) was the smallest coin in ¹³ צורי -

ופריך מדקתני שתי כסף שהם מעות ולא קתני שני דהוי משמע שני דינרין -

And the question on ר"י אר"א was, since it is stated in the משנה שתי כסף (in the feminine [שתי]) and it did not state שני (in the masculine) which would have indicated two דינרין (for דינר is masculine as opposed to מעה which is feminine); this proves that כסף is not צורי, for if כסף were צורי the חיוב שבועה would be only if there was a טענה of שני כסף which means two דינרין and not two מעות.¹⁴

(פי' רבותינו according to גמרא continues with the reply of רש"י:

ותירץ מה כלים דבר חשוב אף כסף דבר חשוב ומעה דבר חשוב -

And the גמרא answered that we compare כסף to כלים in the sense that just as כלים is something distinguished, so too by כסף it needs (only) to be distinguished, and a מעה is a distinguished item. This concludes the פירוש רש"י which רש"י cites.

In summation; the רבותינו maintain that the smallest coin in צורי was the (silver) דינר. The question on ר"י אר"א from the משנה is; why is the טענה שתי מעות instead of שני דינרים?! The גמרא answers that we compare כסף to כלים just as כלים refers to a חשוב; similarly by דבר חשוב (א מעה) is sufficient for the טענה (the fact that two are required is assumed from the same לימוד).

פירוש רבותינו disagrees with רש"י:

ולדידי קשה בה טובא חדא אם כן דכל כסף האמור בתורה הוא דינר -

And I (רש"י) have many difficulties with this explanation; firstly if it is indeed so as the רבותינו maintain that כסף האמור בתורה is a דינר -

היכי אתיא הך היקשא ומפיק לה -

Then how can the היקש come and extract כסף from being a דינר and converting it into a מעה -

הא כי אתא היקשא לאשמועין מה כלים שנים אף כסף שנים הוא דאתא¹⁵ -

For the היקש is already teaching us that just as כלים means two, similarly כסף means two (but not to lessen כסף from a דינר to a מעה) -

פירוש רבותינו poses a second question on רש"י:

ועוד מאי קאמר מה כלים דבר חשוב וכי מחט דבר חשוב הוא -

¹³ This would readily explain why ב"ש require a דינר for קידוש אשה (see previous footnote # 12).

¹⁴ It is apparent (according to רבותינו) that the מקשן understood that it had to be 'two', since we are comparing כסף to כלים; his question was that it should be two דינרין and not two מעות.

¹⁵ The היקש is already being used for a לימוד; why should it change the implied meaning that כסף is a דינר?!

And in addition what is meant by, 'just as כלים is a distinguished item'; is a needle a distinguished item?!

והא אמר לכך יצאו כלים למשהו אלמא לא חשיבי מחטין –

But does not the גמרא state that כלים were mentioned specifically that there is a liability of a שבועה (even) by a משהו, this (referring to needles as a משהו) indicates that needles are not distinguished!

Finally רש"י asks a third question:

ועוד בהדיא אמר התם¹⁶ איפכא מה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב –

And furthermore it states clearly in the גמרא there, the opposite; just as כסף is a דבר חשוב so too כלים are to be a דבר חשוב; while according to the רבותינו it should read just as כלים are a דבר חשוב so too כסף is a דבר חשוב –

וכסף¹⁷ כי אתא להך דרשה¹⁸ אתא עד כאן לשונו –

And כסף was specifically mentioned in the תורה for this דרשה that the כלים need be a דבר חשוב. This concludes the citation of פירש"י.

In summation; רש"י asks three question on רבותינו 1. If כסף means a דינר, how can the (כלים) change it, since the היקש is utilized to teach us that two כסף are required. 2. How can we say that כלים (such as needles) are a דבר חשוב. 3. The גמרא actually states this to teach us that כלים need to be a דבר חשוב [as כסף is], not the converse.

רש"י challenges תוספות:

ורבינו יצחק הקשה על פירוש רש"י¹⁹ כיון דמטבע פחות שבצורי היא מעה –

And the ר"י asked on פירש"י; since the smallest coin in צורי is a מעה (according to פירש"י) –

היכי שייך כלל למימר כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר –

How is it at all possible to say that since we excluded קידושין כסף from being a פרוטה (since it states כסף), therefore we established it to be a דינר?!

הוה ליה למימר אמעה שהוא מטבע פחות שבצורי –

They should have said 'for a מעה'; for that is the smallest coin in צורי!

תוספות responds to an anticipated question:

דבשלמא לקמן (דף יב,א) דאמר כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר –

¹⁶ In מסכת שבועות לט,ב.

¹⁷ רש"י adds this to prove that the גירסא שבועות is correct that כסף teaches us the rule of דבר חשוב. The גמרא says that רב does not use כסף for דבר חשוב since he needs it to teach us that כפירה is כסף. It is therefore obvious that (according to שמואל) כסף is used for the דרשה of דבר חשוב and not כלים as רבותיו would have it.

¹⁸ This follows the view of שמואל that כסף was not written to teach us that the actual claim is כסף (as רב maintains), but rather that כסף דבר חשוב (see previous footnote # 17).

¹⁹ The question(s) refers back to פירש"י (cited in כל on תוספות ד"ה יא,א) that a מעה is the smallest coin in צורי.

For granted later where the גמרא states²⁰ since we excluded it from a פרוטה we established it at a דינר, there it is logical, for -

היינו בתר דאשכחנא דפרוטה הוי שפיר כסף לגבי אמה העבריה -

That statement was made after we realized that a פרוטה is considered כסף concerning an אמה העבריה -

וכיון דאפיקתיה מפרוטה דהוי כסף אוקמוה אדינר דהוי דבר חשוב -

And since we excluded אשה קידושי אשה from a פרוטה which is כסף, we established it at a דינר which is a דבר חשוב -

אבל השתא דאמר דבצורי ליכא פרוטה אלמא מטבע פחות שלהן היינו מעה -

However now that we are assuming that there is no פרוטה in צורי, this indicates that their smallest coin is a מעה, so -

נהי נמי דאפיקתיה מפרוטה אדינר אמאי מוקמת ליה אמעה הוה לן לאוקמא -

Granted even that we exclude a פרוטה, but why establish it at a דינר; we should have established it at a מעה?!

An additional question on פירש"י:

ועוד קשה דפירש דאתא לאפוקי ממאן דאמר -

And there is another difficulty; for רש"י explained that the teaching of מה comes to exclude from the one who maintains -

טענו שתי מחטין והודה לו באחת מהן דחייב -

If he claimed two needles and he admitted to one he is חייב a מוב"מ, but how can that be -

דהא בפרק שבועות הדיינים (דף לט, ב) משמע דהך דרשה דמה כסף דבר חשוב -

For in מה כסף דבר חשוב of דרשה it seems that this פרק שבועות הדיינים -

אתי אליבא דשמואל²¹ דלרב סבירא ליה כסף כי אתא לכפירה הוא דאתא -

Is according to שמואל, for רב maintains that the תורה wrote כסף to teach that the denial must be כסף, and not to compare כסף to כלים. It is שמואל rather who uses the היקש of מה כסף דבר חשוב וכו'. How can רש"י maintain that the היקש of מה כסף דבר חשוב וכו' excludes מחטין, when שמואל who uses this היקש of מה כסף דבר חשוב וכו' also maintains that one is חייב a מוב"מ by שבועות מוב"מ²²!

²⁰ קידושין אשה ב"ש derive a דינר for אשה ב"ש offers an alternate reason why ר"ש בן לקיש from the גמרא explains) therefore (as the העבריה requires more than a פרוטה (just as the קנין of an אמה העבריה requires more than a פרוטה is required. Once we know that קידושין require more than a פרוטה it was established to be a דינר.

²¹ רבא (there) states that the פסוק of כסף או כלים supports the view of שמואל that the כפירה need not be כסף (as רב maintains), for the word כסף teaches that מה כסף דבר חשוב וכו' (and not as רב maintains that the word כסף teaches that the כפירה must be כסף).

²² See רש"י in מה ב"ה ד"ה אף כלים דבר and not מה כסף דבר חשוב אף כל דבר חשוב (there) is גירסא (there) שבועות לט, ב ד"ה מה רש"י חשבו, עיי"ש.

In summation; תוספות asks two questions on פירש"י. 1. If the smallest coin in צורי is a מעה; why do ב"ש require a דינר for קידושי אשה. 2. How can רש"י state that the היקש of מה כסף דבר היקש of דבר, when it is שמואל who comes to exclude the דין of שמואל concerning שתי מחטין, when it is שמואל who uses this היקש (not רב).

תוספות offers his interpretation:

לכן נראה לרבינו יצחק כמו שפירש בשם רבותיו דדינר הוי מטבע הפחותה שבצורי – Therefore the ר"י favors the interpretation which רש"י cited in the name of רבותיו that a דינר is the smallest coin in צורי. This readily explains why ב"ש require a דינר for קידושין (according to רב אסי (ר"י אמר רב אסי).

תוספות responds to the question of רש"י on רבותיו:

ומה שהקשה רש"י דאי כל כסף האמור בתורה דינר היכי אתיא הקישא ומפקא ליה – And that which רש"י asked if all כסף which is written in the תורה is a דינר, how can the היקש come and exclude it from a דינר and make it a מעה concerning מודה במקצת –

הא כי אתא הקישא לאשמועין מה כלים שנים אף כסף שנים אתא – But the היקש comes to teach us (something else) that just as שנים so too כסף is שנים (but not that דבר חשוב מה כלים דבר חשוב too –

תוספות replies:

נראה דלא קשה ליה²³ מידי דהא אין היקש למחצה – It seems that this is not difficult at all, because there is a rule that there is no half-a-היקש; once there is a היקש, we derive all the rulings possible –

וכי היכי דגמרינן מיניה שנים גמרינן מיניה נמי דבר חשוב – And just as we derive from כלים the idea of 'two (כסף)', we also derive from כלים the requirement that it be (only) a דבר חשוב (which is a מעה).

תוספות answers the second question of רש"י:

ומה שהקשה וכי מחט דבר חשוב הוא הא אמרינן התם לכך יצאו כלים למשהו – And that which רש"י asked is a needle a דבר חשוב, for the גמרא states there that, כלים were specified that even for a משהו there is also חיוב שבועה; (seemingly) indicating that כלים are not a דבר חשוב –

תוספות responds:

הא נמי לא קשה דאפילו מחט יש בו חשיבות גדול שראוי לעשות בו מלאכה גדולה – This too is not difficult; for even a needle has great חשיבות, for it can be utilized that great works can be accomplished with it –

²³ The הגהות הב"ח amends this to read ולא.

והא דקאמר התם יצאו כלים למה שהן לאו דוקא למה שהן –

And that which the גמרא states, **יצאו כלים למה שהן**, the term **למה שהן** does not mean **precisely למה שהן** (indicating something trivial less than a פרוטה) –

אלא לאפוקי דלא בעינן שיהא הכלי שוה מעה אך שיהא שוה פרוטה –

But rather it means to **exclude the requirement that it be worth a שוה מעה**, but it must be a **שוה פרוטה** –

ומכל מקום חשיבות גדול יש שראוי לעשות בו מלאכה גדולה²⁴ –

And nevertheless (even though it is only a שוה פרוטה) there is a great חשיבות in a needle for it is fit מלאכה גדולה.

continues, refuting רש"י's third question:

ומה שהקשה דבשבועות גרסינן איפכא הא נמי לא קשיא מידי –

And that which רש"י asked that in שבועות we are the opposite גורס (מה כלים דבר חשוב וכו' and not מה כסף דבר חשוב וכו'), that too is not difficult at all –

דהתם היינו לשמואל דלא איצטריך ליה כסף למידי אחרינא –

For there in שבועות that דרשה is according to שמואל who does not utilize the word כסף for other things (as רב does) –

ודריש ליה התם ללמד על כלים דבעינן דבר חשוב –

So therefore he can interpret כסף to teach us concerning כלים that a דבר חשוב is required –

אבל הכא אתא אליבא דרב²⁵ דמוקי כסף לכפירה –

However here we are following the view of רב who establishes the word כסף concerning the denial (that the amount of the denial must be כסף and not merely a פרוטה) –

ולדידיה תרוייהו דרשות נפקי מכלים שנים ודבר חשוב –

So according to him both דרשות; the דרשה of שנים and the דרשה of דבר חשוב are derived from כלים.

In summation; תוספות responds to the three question of רש"י on רבותיו 1. The היקש can teach us both that שנים is required as well as a דבר חשוב, since היקש למחצה, 2. כלים, since they can be utilized, are a דבר חשוב (provided they are a פרוטה). 3. The גמרא in

²⁴ There is a difference how to measure a דבר חשוב concerning כסף and כלים. Concerning כלים which can be utilized, even a שוה פרוטה (but not less) is considered a דבר חשוב (such as מחטין). However by כסף which have no utility, (only) a מעה (or more) is considered a דבר חשוב.

²⁵ תוספות maintains that our דרשה of דבר חשוב is according to רב (not שמואל). Nevertheless תוספות felt compelled to explain that when we say according to שמואל that יצאו כלים למה שהן it is לאו דוקא (for it must be worth a פרוטה); even though תוספות seemingly could have answered that according to שמואל we say יצאו כלים we consider כלים a דבר חשוב. It would be to far fetched that רב and שמואל disagree to such an extent; therefore תוספות explains that both רב and שמואל agree that כלים are a דבר חשוב.

which states גמרא our and follows the view of שמואל מה כסף דבר חשוב which states שבועות רב. מה כלים דבר חשוב follows the view of.

פירוש רבותיו questions the תוספות:

ומיהו לפירוש זה דאמר דבצורי ליכא מעה קשה –

However according to this explanation (of the רש"י which maintains that there is no מעה in צורי there is a difficulty -

דהא כתיב (ויקרא כז²⁶) עשרים גרה השקל ומתרגמינן עשרים מעין –

For it is written ‘twenty גרה to the שקל’, and the תרגום renders it twenty מעין -

אלמא היתה מעה בימי משה בכסף שבתורה –

It is evident there was a מעה in the days of משה included in the כסף of the תורה.

answers: תוספות:

– ואומר רבינו תם דגרה לא הוי מעה אלא משקל היה בימי משה שהיה שוה מעה²⁷ –

And the ר"ת answered that the גרה was not a מעה, but rather there was a certain weight in the time of משה which was the equivalent weight of a מעה -

ושבו עשו ממנו מטבע וקראוהו מעה:

And later they made a coin of this weight and they called this new coin, a מעה.

SUMMARY

<u>גמרא The</u>	<u>רש"י</u>	<u>רבותיו (של רש"י)</u>
צורי The smallest coin in	מעה	דינר
צורי require ב"ש The reason a דינר is the smallest coin in צורי	There is no פרוטה in צורי, therefore it was established as a דינר	A דינר is the smallest coin in צורי
וכללא הוא The question:	מעין two Why are two required for מוב"מ	דינרים Why aren't two required for מוב"מ.
The answer	מה כלים שנים וכו'	מה כלים דבר חשוב וכו'
היקש The complete	מה כלים שנים אף כסף שנים and מה כלים דבר חשוב to exclude מחטין	מה כלים שנים אף כסף שנים and מה כלים דבר חשוב that only a מעה is required

²⁶ [It is not clear why they did not cite the earlier reads פסוק כה מה היה בשקל הקדש עשרים גרה היה השקל in פסוק.] עשרין מעין translates תרגום and the עשרים גרה השקל (תשא) ל, יג in פסוק

²⁷ גרה was a weight measure, not a coin מעה. In the time of אונקלוס there was a coin which weighed a גרה.

<u>questions on רש"י תוספות</u>	<u>answers on רש"י's questions</u>	<u>questions on רש"י's רבותיו</u>
If the smallest coin in צורי is a מעה; why do we require a דינר for קידושי אשה	אין היקש למחצה	If דינר means a כסף how can the היקש change it, since the היקש is needed to teach us that two כסף are required
How can רש"י state that מה כסף דבר of היקש the comes to exclude the דין of שמואל, when it is שמואל who uses this היקש.	They are fit for a מלאכה גדולה	How can we say that כלים (such as needles) are a דבר חשוב.
	That גמרא is according to שמואל and our גמרא is according to רב.	The גמרא in שבועות states this היקש that מה כסף דבר חשוב

THINKING IT OVER

1. According to רב what are the requirements for a מוב"מ if the כפירה was concerning כלים and והודאה?

2. (in accordance with the רבותיו) that the smallest coin in צורי was a דינר, not a מעה) maintains that there was no מעה in the time of משה. Why then do we interpret כסף או כלים to mean (two) מעה, when there was no מעה in circulation at that time?²⁸

²⁸ See footnote # 147 and רג"א א"מ.